

—Πρωτοῦ ἀναφερθῶ στὸ ζωγραφικὸ ἔργο τοῦ Ν. Γ. Πεντζίκη θὰ ἤθελα νὰ τονίσω τὴν ἀδυναμία μου νὰ παρουσιάσω ἓνα ἔργο τόσο μεγάλο καὶ τόσο πυκνὸ σὲ ἐκφραστικὰ νοήματα. "Ο,τι θὰ σὰς πῶ πάνω στὴν δουλειά του εἶναι σκέψεις καὶ ἐμπειρίες προσωπικὲς ποὺ κατὰ καιροὺς μοῦ ἐμφυτεύθηκαν ἀπὸ τὸν δάσκαλό μου, ποὺ δὲν παύει νὰ εἶναι καὶ ὁ ἐκφραστής τῶν δικῶν μου περιορισμένων παρορμήσεων καὶ σκέψεων. Θὰ ἀναφερθῶ στὴ δουλειά του μὲ ἓνα τρόπο ἀνάλογο τῆς ἐπιφάνειας του ποὺ σκόρπια γεγονότα καὶ πράγματα παρατίθενται καὶ ὑπάρχουν σὰν μορφή στὸ σύνολό τους. Ἔτσι τμηματικὰ θὰ τονίσω ὅτι σημείωσα κατὰ καιροὺς παρακολουθώντας τὸν τρόπο τῆς δουλειᾶς του. Ὁ Πεντζίκης μεταχειρίζεται στὴν ὅλη του ἐργασία κείμενα κοσμικὰ καὶ ἀνάλογα ἀπὸ τὸν συναξαριστὴ ὥστε ἡ ὅλη του ἐνασχόληση νὰ εἶναι ἡ ἐπανάληψη τῶν ὀνομάτων τῶν ἁγίων ποὺ πιστεύει ὅτι τοῦ δίνουν τὸν τρόπο καὶ τὴν μορφή στὴν ἔκφρασή του. Κάπως ἔτσι λειτουργεῖ βοηθούμενος μὲ τὴν ψηφαρίθμηση ὥστε ὁ λόγος σὰν ἔκφραση νὰ πάρῃ σχῆμα καὶ κατ' ἐπέκταση μορφή. Πιστεύει δηλαδὴ ὅτι τὰ ὀνόματα τῶν ἁγίων τοῦ δίνουν τὴν φορεσιὰ μέσα στὴν ὁποία αὐτὸς φάχνει νὰ βρῇ τὰ μέλη του. Ἔτσι στὴν ἐπιφάνειά του ὁ ἴδιος εἶναι ὁ οἰκοδομικὸς λίθος ποὺ ὑφίσταται χρωματικὲς καὶ σχηματικὲς ἐναλλαγὰς ἀνάλογα μὲ τὴν διάταξη τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ κοσμικῶν κειμένων. Παύει πλέον ὁ ἴδιος νὰ ἐνεργεῖ, ὑπακούει στοὺς νόμους ποὺ τοῦ καθορίζουν τὴν διάταξή του στὸ χῶρο. Αὐτὸς μόνον προσπαθεῖ νὰ ἐναρμονήσῃ τὰ μέλη του στὴν ὅλη διάταξη ὥστε νὰ πάρῃ μορφή. Ἔτσι ἐξηγοῦνται τὰ πολλὰ χρωματικὰ στρώματα σὰν προσπάθεια νὰ βρῇ τὴν μορφή τῆς διάταξης ποὺ τοῦ ὑποβάλλουν. Οἱ πολλὲς χρωματικὲς ἐναλλαγὰς στὸ μικρότερο δυνατὸ χῶρο εἶναι τὸ στίγμα τῶν μνημικῶν κυττάρων ποὺ φάχνουν τὴν θέση τους στὸ χῶρο. Τὰ καθαρὰ χρώματα τὸ ἓνα ἐπάνω στὸ ἄλλο εἶναι ἡ προσπάθεια συνοχῆς τῶν οἰκοδομικῶν τοῦ κυττάρων γιὰ νὰ μὴ διαλυθῇ ἡ μορφή. Ὁ τεμαχισμὸς τῆς ἐπιφάνειάς του εἶναι μιὰ θαύτερη ἔννοια διασκεδάσεως, ὅπου τὰ σκορπισμένα μέλη τῆς ἐπιφάνειας ὑπάρχουν ἐν ὀνόματι τοῦ πλήθους καὶ δίνουν προεκτάσεις νὰ χωρέσουν ὅλες οἱ ἐκδηλώσεις τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε ἡ τελικὴ μορφή τῆς ἐπιφάνειας νὰ εἶναι πιὸ καθολικὴ καὶ πιὸ ἀνθρώπινη. Ἡ ψηφαρίθμηση, σὰν μέθοδος ζωγραφικῆς ἔχει πρωτοπόρο τὸν Πεντζίκη. Εἶναι μιὰ μέθοδος ἀντιγραφικῆς μνήμης ποὺ ὑπακούει σὲ νόμους καταργώντας τὴν προσωπικὴ ἱκανότητα καὶ λειτουργώντας σὲ ἐπίπεδο ὅπου ἡ μνήμη

σάν λήθῃ ὑποβάλλει τὴν ἔννοια τῆς ἀληθινῆς μορφῆς. Ἔτσι τὸ καθορισμένο σχῆμα ὑφίσταται τόσες πολλές διαφοροποιήσεις στὴν ὕψὺ τοῦ ὥστε καὶ τὸ σχῆμα νὰ ὑποτάσσεται στὴν ἐσωτερικὴ δόμηση καὶ νὰ ὑπάρχει πληθώρα δυνατοτήτων μετατροπῆς τῶν ἀντικειμένων στὴν βαθύτερη δομικὴ ὑπόσταση τῆς ἐπιφάνειας. Ἔτσι μᾶς φαίνονται τὰ μαλλιά τῆς κοπέλας σάν καλλιεργήσιμοι ἄγροί, τὸ φόρεμά της σάν τὴν θάλασσα, καὶ τὸ πόδι της σάν ἓνας ὄρμος. Ὁ Πεντζίκης κάνει μιὰ ἐξομολόγηση στὴν ζωγραφικὴ τοῦ ἐπιφάνεια ὥστε νὰ μὴ μπορεῖς νὰ πῆς εὐκολα, κατὰλαβα αὐτὸ ἢ ἐκεῖνο. Οἱ πιγελιές τοῦ εἶναι μιὰ πληθώρα πυκνῶν σκέψεων καὶ λόγων ποὺ βγαίνουν ἀφοῦ πρῶτα ἀλεσθοῦν στὴν μνήμη. Μόνο μὲ ἓνα ἀνάλογο ἄφημα μπορεῖ κανεὶς νὰ δῇ τίς μετατροπές τῶν ἀντικειμένων καὶ τότε θὰ καταλάβῃ τὴν θεματολογία τῶν ζωγραφικῶν τοῦ κειμένων. Ὁ καλλιτέχνης πρὶν ἀπὸ κάθε ἔργο τοῦ κάνει μιὰ προεργασία ἀναλύσεως. Τὸ ὕλικό τοῦ εἶναι πρόσωπα καὶ πράγματα ποὺ κινοῦνται γύρω τοῦ. Εἶναι τὰ εἰσιτήρια ποὺ χρησιμοποίησε στὰ ταξίδια τοῦ. Εἶναι τὰ δνόματα τῶν νεκρῶν τοῦ νεκροταφείου ποὺ ἐπισκέφθηκε, ἢ ὁ ἀριθμὸς τῶν παραθύρων τῆς ἐκκλησίας ποὺ ἐκκλησιάσθηκε. Ὁ ὄγκος τοῦ ὕλικου αὐτοῦ μὲ τὴν ψηφαρίθμηση ὑφίσταται δομικὴ ἀνάλυση, ὥστε παύουν πλέον νὰ ὑπάρχουν τὰ ἀντικείμενα καὶ τὴν θέση τοὺς παίρνει ἓνας μνημονικὸς σωρὸς ἄμμου, ποὺ ἔχει περιεκτικὴ δύναμη ὅσο καὶ ἡ ζωὴ. Ἔτσι ἡ ζωγραφικὴ τοῦ ἐπιφάνεια γίνεται ὁ χῶρος τῆς συνθέσεως. Ὁ χῶρος τῆς τακτοποίησης τῶν κόκκων τῆς μνημικῆς ἄμμου. Ἡ νέα μορφή ἔχει πλέον ἀνθεκτικὸ ὕλικό στὴ σύνθεσή τοῦ. Ἡ ἐπιτυχία τῆς μορφῆς εἶναι καὶ ἡ σωστὴ τακτοποίηση τοῦ ὕλικου ποὺ δοκιμάσθηκε στὴν μνήμη. Ἐδῶ φαίνεται καὶ ἡ ἀποδοχὴ τῆς παραδόσεως σάν κατευθυντήριος γραμμὴ στὴ νέα τοῦ μορφή. Ἡ παράδοση στὸν Πεντζίκη εἶναι ἡ θρησκεία μέσω τῆς ψηφαρίθμησης. Ὁ Πεντζίκης δὲν πετᾷ εὐκολα κάθετι ποὺ ἔχει σχέση μὲ τὸ παραδεδομένο. Τὸ ἐπεξεργάζεται, τὸ ἀλλοιώνει, τὸ παράγει. Δὲν μπορεῖ νὰ δεχθῇ αὐτὸ ποὺ πρόσφατα σὲ ἐφημερίδα γνωστὸς ζωγράφος δήλωσε ὅτι ἡ πιστὴ ἀντιγραφὴ εἶναι ὁ πνευματικὸς θάνατος καὶ ἐννοοῦσε τὴν βυζαντινὴ ἀγιογραφία. Καὶ τοῦτο διότι δὲν μπορούσε νὰ καταλάβῃ ὅτι τὸ λάθος τῆς ἀντιγραφῆς καὶ ἡ παραδοχὴ τοῦ εἶναι τὸ στοιχεῖο ποὺ θὰ δώσει νέα μορφή καὶ νέα προέκταση στὴν βυζαντινὴ ἀγιογραφία. Ἀντίκρυ στὸ φαινόμενο σαστίζει ἀπὸ τὸ πλῆθος καὶ τὴν ποικιλία τῶν ἐντυπώσεων ποὺ φορτῶνεται σάν ἀχθοφόρος τῆς καρποφορίας τῆς γῆς ψάχνοντας νὰ ἀδειάσει στοὺς ἀναμένοντας μὲ προσδοκία ἐρωτικῆς γεύσεως ὅσα τὸν βαραίνουν χρησιμοποιώντας τοὺς Ἁγίους σάν βαγόνια ποὺ κουβαλᾶν ἀπὸ ἓνα τόπο στὸν ἄλλο τὴν σοδειὰ τῶν

αἰσθητῶν. Τὰ βασικά σχήματα πού χρησιμοποιεῖ στή ζωγραφική του ἐπιφάνεια ἔχουν καί αὐτὰ τὴν θεολογία τους. Ἔτσι ἡ τελεία εἶναι τὸ δομικὸ κύτταρο τῆς ἐπιφάνειας κατάλληλο νὰ συμπληρώσει τὰ κενὰ ὥστε νὰ ἐνοποιήσῃ τὰ πάντα σὲ ἓνα σῶμα. Ἡ εὐθεία δρᾷ σὰν μονάδα δυνατοτήτων ἐκφράσεως. Ὁ σταυρός, σχῆμα μὲ θρησκευτικὲς προεκτάσεις καὶ προβληματισμοὺς γύρω ἀπὸ τὴν ζωὴ καὶ τὸ θάνατο. Ἡ ὀξεία γωνία, σὰν σχῆμα ὑποταγῆς γιὰ νὰ ἀφεθῇ ἡ μνήμη. Τὸ τετράγωνο, σὰν σχῆμα δηλωτικὸ τοῦ σώματος γιὰ τὴν ἐκφραση τῆς μορφῆς. Τὸ ἡμικύκλιο, σὰν δυνατότητα ἀνατάσεως. Ὁ κύκλος, σὰν σχῆμα πού θυμίζει τὴν σχετικότητα τῶν πάντων. Ἡ τεθλασμένη γραμμή, σὰν δόνηση ἀνθρωπίνων ἐκφράσεων. Αὐτὰ βέβαια πάντα ποικίλλουν ἀνάλογα μὲ τὴν ἐπιφάνεια καὶ τὴν ἐσωτερικὴ παρόρμηση ὥστε ἡ φαντασία νὰ ἀναλίσκεται σὲ ὑποτασσομένη ἐπιφάνεια. Ἡ βαθύτερή του θρησκευτικὴ ὑπόσταση δὲν τὸν ἀφήνει νὰ βάλλῃ τίς μετρημένες του πινελιὲς προτοῦ τίς ὀνοματίσῃ. Τὸ δόγμα, λέξι περιεκτικὴ δίνει τὴν δυνατότητα νὰ ἀντιληφθοῦμε ὅτι ὅλα ὑπάρχουν, ὅχι μόνον τῶν ἀλλὰ ἐν ὀνόματι ἄλλων. Ἔτσι θυμίζουν οἱ πινελιὲς του τὸ πλῆθος τῶν ἀνωνύμων ἀγίων τῆς ὁρθοδόξου ἐκκλησίας, πού γίνονται προσευχὴ ἀνάλογη τοῦ κομποσχοινίου τῶν μοναχῶν. Ἔτσι φαίνεται κάπως ἡ μορφή τῆς λυτρώσεως πού τοῦ παρέχεται ἀφημένος στὸ μέτρημα τῆς πινελιᾶς νὰ δρᾷ ἡ μνήμη του σὰν τὸ βασικότερο χαρακτηριστικὸ τῆς ζωγραφικῆς του μορφῆς. Ὁ μόχθος τῶν ἡμερῶν τοῦ ἐπιτρέπει νὰ ἀναπαύεται στὴν σκιά τοῦ ἀτομικοῦ ψεύδους ὥστε νὰ μὴ μπορεῖ νὰ κρύφῃ τὴ χαρὰ πού κάνει ν' ἀναβλύζει ἡ θεώρηση τοῦ φωτὸς ἀπὸ τὴν σκιά. Ἔτσι καταλαβαίνει τὴν ἐνσωμάτωση τοῦ φωτὸς ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Ὁ Πεντζίκης δὲν ξεμοναχιάζει τὰ ἀντικείμενα. Αὐτὰ ὑπάρχουν μέσα στὸ περιβάλλον τους, ζοῦν ἀπὸ αὐτὸ καὶ δίνουν σὲ αὐτό. Ἔτσι δὲν ἔχουν σταθερὰ περιγράμματα ἀλλὰ εἰσχωροῦν τὸ ἓνα μέσα στὸ ἄλλο. Θυμίζουν τὰ σφουγγάρια πού σὲ ἀνάλογο κείμενό του, δείχνει τὴν ἀγάπη του γιὰ ὅλους τοὺς ὁργανισμοὺς πού δὲν ἔχουν ἀτομικὴ ὑπόσταση. Ὅλα αὐτὰ εἶναι χριστιανικὲς ἐμπειρίες πού ἀντανάκλουν καὶ καθοδηγοῦν τὸ ζωγραφικὸ του ἔργο. Τὰ ἔργα του δὲν εἶναι μιὰ ἐντύπωση χρονικῆς στιγμῆς πού γρήγορα γίνεταί παρελθόν. Ἐχουν ἔντονη τὴν παρουσία τοῦ διαρκoῦς παρόντος. Ἐδῶ ὁ χρόνος εἶναι ἀνάλογος μὲ τὸ πέρα καὶ δῶθε τοῦ χειροῦ κατὰ τὸν ἀποχωρισμό, ἢ μὲ τὸ γνωστὸ βυζαντινὸ ΝΙΨΟΝ ΑΝΟΜΗΜΑΤΑ ΜΗ ΜΟΝΑΝ ΟΨΙΝ πού διαβάζοντάς το κατὰ τὴν ἀντίθετη φορὰ σδῆνει τὸ χρόνο καὶ εὐρύνει τὴν ἐννοια τοῦ διαρκoῦς παρόντος. Εἶναι ψευτιά γιὰ τὸν Ν. Γ. Πεντζίκη ἡ μεταφορὰ ἀντικειμένων στή ζωγραφικὴ ἐπιφάνεια χω-

ρίς· νὰ ὑποστοῦν παραμόρφωση. Μιὰ τέτοια μεταφορά... σὲ δύο διαστάσεις σημαίνει καὶ ἄλλη διάταξη τοῦ ἀντικειμένου. Ἡ παραμόρφωση αὐτὴ δὲν εἶναι παρὰ μιὰ ἐκδήλωση σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης πρὸς τὸ ἀντικείμενο. Εἶναι μιὰ λειτουργία προσαρμογῆς καὶ ὑποταγῆς στὶς νέες συνθήκες. Παύει πλέον τὸ ἀντικείμενο νὰ εἶναι συμπαγές. Τοῦτο εἶναι εὐπλαστο καὶ συνεπῶς πιὸ ἀναλώσιμο ἀπὸ τὸν καλλιτέχνη. Ὁ μῦθος σὰν βαθύτερη θρησκευτικὴ ἔκφραση γίνεται τὸ σκαλοπάτι γιὰ νὰ σηκώσει τὸ βάρος τῶν πραγμάτων μὲ τὰ ὁποῖα καταπιάνεται. Ἔτσι ἡ ζωγραφικὴ του μορφή ἔχει προεκτάσεις πέραν τῆς λογικῆς καὶ εὐρύνει τὸ φάσμα τῶν ἀνθρωπίνων ἐκδηλώσεων. Ἡ ζωγραφικὴ τοῦ Πεντζίκη δικαιώνει ὅλα τὰ σημεῖα τῆς ἐπιφανείας του, ἀπὸ ἓνα ξεχειλίσμα μνήμης καὶ ἀγάπης γιὰ τὰ πράγματα. Ἔτσι κανένα σημεῖο τῆς χρωματικῆς του ἐπιφανείας δὲν διαμαρτύρεται, διότι ὅλα εἶναι πλούσια. Ἡ χρωματικὴ του ὕφανση εἶναι κάτι τὸ ἀνεπανάληπτο. Ἐχει μιὰ τέτοια πυκνότητα ὥστε κάθε χρῶμα νὰ ἔχει ὅλο τὸ φάσμα του στὴν ἐπιφάνεια μιᾶς πινελιάς. Κατορθώνει νὰ διατηρεῖ τὴν λαμπρότητα καὶ καθαρότητα στοῦ χρῶμα παρὰ τὰ ἀλλεπάλληλα στρώματα ποὺ παραθέτει. Ἡ τελικὴ ἐμφάνιση κάθε χρώματος ἔχει τὸ στίγμα ὅλων τῶν ὑποκειμένων ἀκόμη καὶ τῶν παρακειμένων χρωμάτων. Δανεῖζεται δηλαδὴ τὴν φορεσιά του ὥστε στοῦ τέλος νὰ μὴ διακρίνεται τί-νος στρώματος φορεσιά ἔχει. Ἀκόμη χάνουμε τὴν συνέχεια τῆς μιᾶς πινελιάς μέσα στὴν ἄλλη ὥστε νὰ μὴν ξέρουμε ποιά πινελιά εἶναι ἀπὸ πάνω καὶ ποιά ἀπὸ κάτω. Γίνεται δηλαδὴ ἓνα ἀλληλοδόσιμο χρωμάτων ποὺ κανένα χρῶμα νὰ μὴν ἔχει ἀτομικὴ ὑπόσταση ἀλλὰ νὰ εἶναι τὸ χρῶμα τῶν ἄλλων. Ἡ βαθειὰ του προσήλωση στὴν ὀρθοδοξία προδίδεται καὶ ἀπὸ τὸ πλέξιμο τῆς πινελιάς καὶ τοῦ χρώματος στὴν ζωγραφικὴ του ἐπιφάνεια. Ἡ ὅλη του δουλειὰ εἶναι ἓνα συνεχές δάνεισμα. Δανεῖζεται τὸ σχῆμα, τὸ χρῶμα, τὸ ὕλικο, ὥστε νὰ χάνεται ὁ ἴδιος σὰν «ἐγώ» καὶ νὰ ἀναδύεται σχορπισμένος σὰν «σύ» γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ χαίρεται τὸν σκεδασμὸ καὶ τὴν διασκέδαση. Τὸ χρῶμα στοῦ ἔργο του ἔχει μιὰ αὐτοτέλεια σχήματος. Τὸ σχῆμα ποὺ χρησιμοποιεῖ ὑπακούει στὴν ψηφαριθμητικὴ τιμὴ τῶν γραμμιάτων ποὺ μεταχειρίζεται ἀπὸ τὰ κείμενα. Τὸ χρῶμα ὑπακούει καὶ αὐτὸ σὲ μιὰ ἀντιστοιχία χρωματικῆς τῶν γραμμιάτων τῆς ἄλφα - βήτας κατὰ μιὰ μουσικὴ θρησκευτικὴ θεώρηση. Βλέπουμε δηλαδὴ μιὰ πλήρη ὑποταγὴ σὲ κανόνες ποὺ ἀπὸ μόνοι τους ἔχουν ἀπεριόριστες δυνατότητες ἐκφράσεως. Θυμίζουν τὴν «δουλειὰ» τῆς ὀρθόδοξης ἐκκλησίας ποὺ μέσα ἀπὸ τὴν ἀγάπη εἶναι ἡ μεγαλύτερη μορφή ἐλευθερίας. Γιὰ νὰ γίνουν ὅμως πιὸ κατανοητὰ τὰ ἀνωτέρω θὰ προσπαθήσω νὰ δώσω μερικὰ παραδείγματα. Τὸ ὕψι-

λον πού στήν ἄλφα - βήτα εἶναι τὸ 20ὸν γράμμα κατὰ τὴν ψη-  
 φαρύθμηση μπορεῖ νὰ γραφεῖ σχηματικὰ σὰν μιὰ τεθλασμένη  
 γραμμὴ ἢ δύο κύκλους ἢ ἓνα κύκλο καὶ ἓνα ἡμικύκλιο ἢ 4 ὀ-  
 ξεῖες γωνίες ἢ 5 τετράγωνα ἢ 20 τελεῖες ἢ 20 γραμμὲς ἢ 10  
 σταυροὺς. Τὸ ἴδιο γράμμα πού ἀνήκει στὰ δίχρονα μπορεῖ νὰ ἀ-  
 ποδοθεῖ μὲ χρῶμα λευκὸ ἢ σταχτί ἢ bleu turquoise. Τὰ βραχέα  
 μὲ χρώματα τριανταφυλλί ἢ κιτρινόλευκο ἢ ὠχρα κίτρινη. Τὰ  
 μακρὰ μὲ χρῶμα μενεξεδι ἀνοικτό. Τὰ χειλικὰ μὲ ὄμπρα φημέ-  
 νη ἢ μενεξεδι μπλέ, ἢ μενεξεδι ἐρυθρὸ ἢ πορφυρὸ. Τὰ οὐρανικὰ  
 μὲ πορτοκαλί ἢ χρυσαφί. Τὰ ἔνρινα σὰν οὐλτραμαρίνα ἢ κυα-  
 νοῦν τοῦ κοβαλτίου. Τὰ ὑγρά μὲ πράσινο ἐλιᾶς ἢ πράσινο πεύ-  
 κου ἢ σμαραγδί. Τὰ συριστικὰ μὲ vermillon clair ἢ vermillon  
 foncé ἢ πορφυρὸ ἢ ὠχρα κόκκινη. Στὴν ἐπεξεργασία ὁμῶς τῶν  
 γραμμιάτων πού θὰ γίνουν σχήματα καὶ περαιτέρω χρώματα, ἔ-  
 χουμε δυνατότητες νὰ ἀντιληφθοῦμε ζωγραφικὲς λύσεις κατὰ  
 τρόπο ἀξιοθαύμαστο. Βλέπουμε ποιά γράμματα ὑπερέχουν στὸν  
 κύκλο τῆς ἄλφα - βήτας, ποιά συνήθως ὑπολείπονται ἢ ποιά πα-  
 ραλείπονται. Ποία ἡ σχέση τῶν γραμμιάτων αὐτῶν σὲ κοσμικὰ  
 καὶ θρησκευτικὰ κείμενα. Ποία γράμματα ἀκολουθοῦν ἢ ἔπονται  
 τῶν χειλικῶν, ὀδοντικῶν ἢ βραχέων κλπ. Ἔτσι ἔχουμε πληθώρα  
 συσχετίσεων πού ἀνάλογα μὲ τὴν εὐαισθησία τοῦ καλλιτέχνη δι-  
 νουν λύσεις ζωγραφικὲς μὲ ἄλογη λογικὴ πού ὁμῶς πείθουν ἀπὸ  
 τὴν πληθώρα τῶν συμπτώσεων. Ἔτσι π.χ. στὰ τοπωνύμια τοῦ  
 νομοῦ Σερρῶν βλέπουμε ὅτι ὑπερισχύουν τὰ ὑγρά γράμματα πού  
 ἀντιστοιχοῦν στὸ πολὺ πράσινο τῆς περιοχῆς. Αὐτὴ ἡ δυνατότη-  
 τα τὸν κάνει νὰ παίξει συνεχῶς μὲ λογοπαίγνια ἀνάλογα μὲ τὰ  
 ἐπιγράμματα τῶν ἐκάστοτε ἑορταζόντων ἁγίων τῆς ἡμέρας στὸν  
 Συναξαριστὴ. Τελειώνοντας θὰ ἠθελα νὰ προσεχθεῖ ἡ σχέση τῆς  
 ζωγραφικῆς του μὲ τὴν βυζαντινὴ ἀγιογραφία, ὅχι τόσο στὴν  
 τεχνικὴ ὅσο στὸν τρόπο θεωρήσεως τῶν πραγμάτων. Ἔτσι ἔχου-  
 με κοινὰ σημεῖα στὴν ἀντίληψη τοῦ χρόνου, στὴν ἀλλοίωση τοῦ  
 χώρου, στὴν λιτότητα τῶν σχημάτων, στὸ μῦθο ἢ τὸν συμβολι-  
 σμὸ, στὴν σχηματοποίηση τοῦ ἀντικειμένου, στὴν ἀλλοίωση τοῦ  
 σχήματος, στὴν κατάργηση τῆς καθιερωμένης προοπτικῆς, στίς  
 ὑπερβολὲς καὶ τίς ἀντιθέσεις. Θὰ ἠθελα νὰ σημειώσω ἐπίσης  
 ὅτι δὲν εἶμαι σὲ θέση νὰ τὸν κατατάξω σὲ σχολές. Νομίζω ὅτι  
 ἔχει δική του σχολὴ καὶ εἶναι πρωτοπόρος στὸν τρόπο τῆς ἐκ-  
 φρασῆς του. Εὐχὴ καὶ προσπάθειά μου εἶναι τὸ ἔργο του νὰ κα-  
 τανοθεῖ ὅσο εἶναι δυνατό γιὰ νὰ μπορέσουν οἱ γύρω του νὰ γευ-  
 θοῦν τοὺς καρπούς πού σκορπᾷ σὲ ὅσους τὸν δέχονται καὶ τὸν  
 καταλαβαίνουν.

Γιάννης Μενεσίδης